

Megjelenik a lap **Temesvá-**
rött minden **kedden**.

Előfizetési díj akár helyben,
akár postai szétküldéssel:

Egész évre 6 ft. pp. = 6 f. 30 kr. ujp.

Fél évre 3 ft. pp. = 3 f. 15 kr. ujp.

A helybeli előfizetők a lap ház-
hozfordásáért rendelést tehetnek.
a lap kiadó hivatalában.

Szerkesztői iroda: belváros,
bécsei utca 68. szám, első emelet.

DELEJTŐ.

A tudomány, anyagi érdekek és szépirodalom közlönye.

Jelige: Csak az a nemzet vész el, mely önmagát elhagyja.

Előfizethetni helyben a szer-
kesztőségénél, vagy a helyb. könyv-
kereskedésekben; vidéken min-
den cs. kir. postahivatalnál a szer-
kesztőséghez utasítandó bérmentes
levelekben.

Hirdetések mindenközhasználat-
ban lévő nyelven fölvetetnek. A
beigatásért minden három hasábas
egyes sorért 4 p. vagy 7 uj kraj-
cárnyi díjszámmittatik.

Kiadó hivatal: belváros, bé-
csi utca U h r m a n n M á r t o n
műkereskedésében.

Kedd, május 21. 1861.

21. szám.

Negyedik évi folyam.

Miféle törvényt alkosson a jelen ország- gyűlés legelőbb?

Közösen en van ismerve, hogy a jelen országgyű-
lés legfőbb, — jelesül a mostani ülés egyetlen hivatása
a nemzet jogainak és igazainak megállapítása, biztosí-
tása.

De miért van erre szükség, mikor ezen föladat
elég körül van írva törvényeinkben?

Hjah! lelkem, körül volt az írva már régenten is,
de a 300 éves külföldi uralomnak mégis alig mult el
egyetlen esztendeje, hol a német urak magukat ügye-
inkbe ne ártották volna; — míg ellenben a mi nemze-
tünk csak olyankor avatkozott az övékbe, ha létüket
kelle megmenteni az enyészettől.

Most is ezért akarnak maguk közé berángatni.

No hanem a magyar soha sem kívánta a másét,
még akkor sem, ha jó, — hát még a Reichsrathot!
ezt ostyában sem veheti be.

De ne kalandozzunk messze!

Miként biztosítsa hát a jelen országgyűlés jogain-
kat, függetlenségünket, államéletünket?

Könnyű erre a felelet: hát oly törvények által,
melyek a mult 12 évhez hasonló crisisek ismétlődését
lehetlenítsék, elejét vegyék.

De nem ily könnyű ám ennek a hívése.

Hiszen volt-e csak egy uralkodónk 300 év óta,
kinek kora a törvénysértések halmaza által nem jelöl-
tetnék?

Pedig mindegyik megesküdött azok megtartására.

A nemzetől persze megkivántatott, hogy szavát
állja: de a szomszéd urak a ratio imperii-től mindig
megszédültek.

Fájdalmas kárára a nemzetnek 1687-ben az or-
szágbíró, ki az elsőszülöttségi örökösödés helyett az
Árpád-házi rendet védte, mikor a nemzetnek a család-
ból a legjelesbbet és legkedvencebbet vala szabad trónra
emelni, harmadnapra szélhűdésben meghalt.

Ezt végzetnek tartván a rendek, behozták a fiági
örökösödést.

Jól tették.

1723 behozták a leányági örökösödést.

Ezt is jól tették.

Mindezen törvényeket azonban más határozmányok-
hoz kötötték, melyek hazánk önállóságát, kormányzata

függetlenségét, a többi tartományoktól elkülönítését sat.
állapíták meg.

Ezt tették legjobban.

A német államférfiak azonban ezt is, mint az ő
hagyományos protocollumaikat és Reichsgesetzeiket ad
acta akarták tenni, molyokat hizlalni, — e valóságban
pedig duskáskodni különösen a magyar pénzben.

Egyszer jószerével, másszor erőszakkal: az alka-
lom előidézéséről mindig tudtak gondoskodni.

Ezen irányeszme még a kegyteljes uralkodásáról el-
hiresztelt Mária Terézia alatt sem tévesztetett, mikor
pedig csakugyan ők sem tagadák, hogy apáink mentet-
ték meg a birodalmat, s nekik volt köszönhető, hogy
a fejedelelnő császárné is maradt, s nem lett csupán
magyar királyné.

Ő alatta ugyan erőszakos aggressio nem volt any-
nyira, mint a megmentési harcokban kifáradt és kime-
rült nemzet nyugalomra-helyezése, elpuhítása volt mun-
kában, még pedig oly gyászos sikerrel, hogy százával
találtatott magyar mágnás, ki nemzete anyanyelvét nem
érté. *)

Mivel akkor a nemzetet a nemesség, ennek vezér-
ségét pedig a főnemesség képviselte, — ezen elkábitás
alatt Bécsben már nemcsak tetszhalált, de valódi er-
kölsi halált gyanítottak, s idején levőnek hitték, hogy
az anyagi halált is decretálják reánk.

Meg is tette József császár.

Tanusítja a történet, minő következással.

Akkor alkottatott az 1790:10. t. c. a pragmatica
sanctio (1723:1. 2. 3. t. c.) magyarázatára, ismételt
praecisiójára.

Tartatott a francia háboruk alatt elég katona és
pénzajánló országgyűlés, de ezek végével megint nyu-
galomra bocsáták a nemzetet.

Régi hagyományaikhoz hiven gondolták is megint
róla, hogy ájulásban senyved, s azért küldék nyakára
1823-ban a gyalázattelt emlékü királyi biztosokat, he-
lyesebben pecéereket, kik a törvénytelen ujonccáállításnak
ellenszegülő megyetiszteket rendre börtönözték.

Lett ennek a vége a híres 1825/7-ki országgyű-
lés, hol felejthetetlen Széchenyink az academia alapítá-

*) Akkoriban még csak négy főnemes család volt, mely-
nek keblében a nemzeti nyelv virágzott, a Teleky, Ráday,
Orczy és

sával kezdé nyilvános pályáját, mely őt azután roppant művei elszámíthatlan sorozatán vivé keresztül.

A királyi hatalomnak a ministeri ellenjegyzésektől felfüggesztett korlátolása 1848-ban ismét feljajdítja a német statusférjakat, (kikről egy publicistánk találóan jegyzi meg, hogy nem lehet fejükből kiverni, miként a világ minden népét az ő szolgálatukra teremtette az Isten) s nem iszonyodtak lejátszatni a testvérnépek háboruját, melyek Achilles-sarkát törvényeinkben ők nem kitalálták, hanem alkották, — hogy szabad kezet kapjanak — zsebeinkbe.

Megmutatta itt is a következés az eredményt.

Későn, de mégis elég jókor ébredt föl a fejedelem az általuk füstölt tömjén kábitásából, mely rendszerint főfájást hagy maga után.

Az 1791 és 1827-ik gyűléseknek harmadika áll előttünk az 1861-ikben, hogy a magyar itt is mondhatta: három az igazság.

II. Endre király 1222-ki végzeményének (az arany bullának) 31-ik cikke záradékát, mely a nemzetet a fegyveres ellenállásra hatalmazta föl, ha a király törvényszegővé lenne, eltörölték eleink, s ezt jól tették, de nem jól tették, hogy helyébe ily esetek miképeni orvoslatáról nem gondoskodtak, s a szép személyes ígéretekkel mindig beérték, ámbár untalan meggyőződhetek volna róla, mily elégtelenek ezek.

Egy ily törvény alkotása az első teendője jelen országgyűlésünknek.

Már hogy mint szerkeztessek e törvényt, azt majd tudni fogják nagyjaink és képviselőink, de csak vigyázzanak, nehogy ők is azon circulus vitiosusba sodortassanak, mint már elég országgyűlésünk, melyek régi főnálló törvények ismétlésével eleget hittek tenni biztosságunknak.

De hátha a nemzeti propositio a trón lépcsőjéről idegen befolyások által visszautasítottatik?

E pontban pedig nem lehet az 1790-ki hitlevél fölötti alkudozgatást ismételni a nevetségességig. — —

Az 1848-ki XVIII. t. c. 7. §-a kiszabván, hogy „ki a királyi székbeli örökösödésnek megállapított rendje ellen kikel, sat. 3000 ftig vagy 6 évi fogságig büntetethetik:“ — itt tehát a napi sajtó fejtegetése megszűnik, s azt csak a képviselők folytathatják, kiket a törvényhozás termeiben tett nyilatkozatokért felelőségre vonni és üldözni nem szabad.

Hajdan ad audiendum verbum regium szokták a szabadabb nyelvű követeket idézni, mely a börtönnek kegyelem utjánai még-elengedésével volt egyértelmű, — de ma már a fejedelem is meg van győződve, hogy lehet az ember hű alattvaló, keble fájdalomnak kiöntése dacára, s I. Ferenc király anélkül is elmondta rólunk, hogy míg lármázunk, minden jól megy, hanem ha néma vagyunk, akkor van kutya a kertben, a mint az aligmúlt 12 év is kibizonyította.

Szeged

MINT ATTILÁNAK FŐVÁROSA

és a

Temesi Bánság

írta

Ungváry János.

(Folytatás.)

A nap alatt minden változik s a természetnek ezen törvénye alól semmi sincs kivéve. Így változnak a koroknak folyása alatt népek, nemzetek, helyek és folyók elnevezései, a nyelv, hol rögtön, hol észrevehetetlenül, ez utóbbi annál könnyebben, mennél különbözőbb ajkuk laknak együtt, vagy váltják föl egymást; ez a nyelv — elváltozás a betűk elcserélése által egyes szavaknál kezdődik, mellyel aztán egészen más hangzatu kimondás lép elő, úgy hogy azután legalább is nagy-nehezen lehet az eredeti szónak gyökerére találni. Így lett az Almás völgyén találtató Talpas nevű helység Dolbasicz, odébb Miháld, Mehádia; így Rákosból Rakasdia; Keve, Kubin; Örményes, Árményes sat. A görögök is szintugy lehettek régen a magyar nevekkel, mint vannak ma is; mert hallottam, hogy nálok Becskerek Kecskerebet; Kecskemét Szikimet, sat. De mi magunk is sokszor elforgatjuk a szó betűit mondván: baraksz, feteke, korela, kalán sat. e helyett barack, fekete, kolera, kanál.

A Bánságban még Atila előtt mintegy 50 éveken át uralkodván a Hunnok, igen feltehető, hogy itt minden dologra saját bélyegüket ütötték, s hunn nyelven neveztek el mindent. Így nevezhették a Karas folyót is Bánátban, eredetileg kártételei miatt károsnak; melyet később e tartománynak különböző ajku lakói „Karasra“ ferdítettek, kiktől megint később a Hunn-avarok vagyis magyarok ezt a nevet nemcsak átvették, sőt az egész megyét innen Krassónak neveztek; mert ős-eleinknél szokás volt (Const. Porfiróg. Cap. 41.) a folyóktól is venni a helyek és tartományok neveit. Így a Hunnok Bega folyóját Bákásnak mondhatták; valamint ugyancsak Krassóban a mai románlakosok a régi Száraz-ért Szarazán, Szélsót Szecssova, Székest hol Székásnak, hol Szkejusnak sat. mindannyi helységeket, hívják. Így lehetne több, ma idegen hangzású bánsági helységek, hegyek, vizek, völgyek, tájak s Dülöknek régi eredeti magyar neveikre akadni azoknak, kik erre a buvárlatra hivatvák. Azt pedig, hogy a Hunnok nyelve egy volt a magyarokéval, a közvélemény már elfogadta, s erre a felyebb években a Nemzeti-Ujság 1847. év 589-ik számában a tetőt is rátette.

Priskus Drenkonja vélekedésem szerint, tulajdonképen a mai Néra kis folyó lehet; mert valamint a Berettyó régi „Túr“ nevét a mai Túrmezőváros (uj vélemény“ 49. lap) tartja fenn, vagy Tinkova ősrégi helység Lugos közelében a Temesét, melyet román nyelven Tyimisnek hívnak: úgy Drenkonnak is eme ősrégi alkalmasint a romai korból vett nevét a mai Drenkova tartja fenn, hová közel is esik, de más egyébb ma már

tudva nem lévő, az időközben nyom nélkül elenyészett viszonyok is e folyónak „Drenkon“ nevét, s ez a magáét Drenkova helységnek kölcsönözhatték.

Mondám előbb már, hogy Priskus kiérvén a hegy völgyek s erdőkből, sikon a Karast valószínűleg Drenkonnak a mai Nérának ismerte el, minthogy mindkettő egy sikon, egy irányban, s egymástól nem is messze hőmpölygenek le a Dunába. Temesvárnál is a Bega és Temes folyókat nem egy író cserélte fel, midőn a Bega helyett hibásan a Temest hozzák Temesvár alá. Így jártam én is Szathmár megyében a Homoród és Balkány vizével, ki Dob helység alatt igen sokáig a Homoródot hittem folyani, míg sokkal később győztem meg a felől, hogy ott a Balkány, s felyebb folyik a Homoród. Ez Priskussal annyival inkább megtörténhetett; mert a hol ők a Karason gyaníthatólag Vrány és Csorda közt, átmentek, ott nem egy szintügy keletről mint a Drenkon (ma Néra) folydaló patak vál egyé a Karassal. Priskus tehát, ki csak tegnap vesztette volt el szeme elől a Drenkont, nem ismerve a vidéket, s így az egymástól kevésé különböző tárgyak közt első látásra ott könnyen tévedésbe jöhetvén, ezen csaknem hasonló nagyságú és irányu folyóval a Karast azonosnak nézhette. Állítottam, hogy Drenkon vagy Drékon, akár Drikka név még a romai uralkodás korából származhatott, és pedig a mesés odavaló Sárkánytól, melyet a románok e tartomány ősrégi lakói saját nyelvükön dráko-nak hívnak. Ezt a Sárkányt a népmonda a Kolumbácsi (Galambóc) barlangba helyzi, melyet a szerbek szerint ugyancsak ott Szent-György, a mehádiai románok szerint a mehádiai fürdőknél Herkules ölt meg, melynek hullájából a kolumbácsi mérges legyek származtak; ezek ma is sok kárt tesznek tavaszkor ott a marhákban.

Elfoglalván tehát Dáciát a Hunnok, a Drenkon folyót feltehetőleg a magok nyelvén, mellőzve az egyik kezdő mássalhangzót a Drákótól Rákosnak nevezték; (mert itt lehet föltalálni a „rák“ szónak is eredetét, mely kicsinyben szintolyan undorító uszó-mászó — am phibium-állat, mint nagyban a sárkány — vizi-kigyó.) Nálunk tudni illik régen is volt, ma is szokás, a vidéki helyeket a különféle ajku lakossághoz képest, a vidéken divatozó nyelvek mindegyikén elnevezni.

Atila halála után csak hamar véget érven Dáciában a Hunnok uralkodása, ezt a tartományt ezekről idegen fajú népek vették át, míg az Avarok a Hunnoknak rokon utódai foglalták ismét el, és két századon keresztül uralkodtak rajta; hanem ezeknek uralkodása is véget érven, e föld különféle viszontagságokon ment át, s megint rokon kezekre, ugymint a Hunn-avaroké vagy is a magyarokéra került. Későbbi s ma is divatozó Néra nevét hát, a régi Drenkon illetőleg Rákos kis folyó, vagy az avarok- vagy a magyaroktól vehette, kik véleményem szerint ezt újból elég következetesen Érnek nevezhették, minthogy Grisellini szerint (II. k. 62. 102. 103. lap) érces volt, vagy mivel aranyat mos-tak és jelenleg is mosnak ebben, attól, hogy sokat „ér a“. Innét aztán az alnépnél illetőleg a táj Románainál: „Néra“ lett belőle.

Az pedig, hogy a Maros folyó nem lehet se a Priskus Drenkonja se a Jornandes Drikkája, mint az elő-cimzett történelmi vizsgálatban előjön, kimutatta a Delejtű idézett száma, valamint a tudományos gyűjtemény 1824-ik évi folyamának IX-ik kötetében 68-ik lapja.

Második folyam a Tigás volt, melyen Priskusék keresztül mentek. Sokszor történt már az irodalmi téren, hogy, költőileg szólva „a nyiló rózsán keresztül gázolván“ igen messze sodortatott az ember. Például „Szathmár“ eredeti nevének is kutatásával hol nem barangoltak a tudósok? Szathmár nevét majd „Zoth“ magyarul „áradást“, Már „szomorut“ jelentő, „Zothmár“ zsidó nyelvből; majd „Othmár“ Atilának ősetől származtatván (Szirmay Szathmár várm. leir I. k. 2. 143 lap) holott azt közelebb és következetesebben a szó-hagyományban, a román „Satu-mare“-ban, mely magyarul „nagy falut“ jelent, lehet feltalálni, erre vezet azon körülmény, hogy e vidék legrégebb lakói is románok (oláhok) voltak, s mais nagy számmal, benn a városban is laknak, kiknek az az érdemük van, hogy mind magyarul is beszélnek, sőt az egyházban is, kivévén az imádságokat, a szent beszédet nekik magyar nyelven kell tartani.

(Folytatás köv.)

Egy-két belügy.

III.

A napokban ügyvédemnél valami a mult Bezirksgerichtek egyikénél elrekedt pört sürgöltem, s nem kis megütközésemre azt kapám válaszul, hogy a választó urak által tett szolgabírák a protocollumok ezreit ládászámra átvették ugyan, de azok tárgyalásait semmiseknek nyilatkoztatják, ki dolgát fölvétetni óhajtja, adjon be új folyamodást.

Meglehet, hogy egy kis maliciosus tréfa is vegyült e nekem adott válaszba, de annyi tény, miként a félbeszakadt pörök hevernek, s kinek okmányai vannak velük, keresgélheti.

Még azt is hozzáteszik, hogy az alkotmányos bíróságok a tárgyalások magyarul beadását kívánják.

Valamint, hogy nem ítélnének, mert még nincsenek utasítva, német vagy magyar törvény szerint járjanak-e el?

Szentül hiszem, hogy t. városi ítélőszékünk Pest példáját követi, s az országbirói tanácskozmány ugys legközelebb a nemzetgyűlés által helybenhagyandó végzéseinek értelmében hazai törvényeink szerint vette kezébe az igazságszolgáltatást; itt tehát nem is az ő eljárása fejtegetésünk tárgya, hanem a megyei járásbíróké.

Városi belügynek pedig annyiból tekintem ezt, mert sok polgártársunknak van pöre vidékeikkel, őket tehát a városi hatóság kell hogy pártfogolja a törvény betűjének amaz említett túlcsigázása ellen.

Még a német bíróság is elfogadta utója felé a másnyelvű beadványokat, s a végzést azon nyelven adá ki: miért hát a pörújítás a nyelvkérdés zaklatása miatt?

Okvetlen külön osztályokban kelle az alkotmányos bíróságoknak a folyó pöröket átvenni: ne várják hát a felek oltározását, hanem lássanak egyszer már a dolghoz.

Gondolják meg, hogy a közönség gyorsaságot is vár az igazság mellett, nem pedig ennek sánta baktatását mint a 12 év alatt.

Mi végre a törvényt illeti, bátran ítélni a hazaiak szerint, mert ezek enyhébbek is, rövidebb utiak is: oly kérdéseket azonban, melyek a miénktől eltérő német állapítványok alkalmából támadtak, jogosan csak ennek szabványai szerint döntetni el, mennyiben mind az alpörös mind a fölpörös a magyar határozmányok szerinti ítéletbe nem egyezik bele.

Kinek azért valami megyei alattvalóvali pörében az érintett hátrányok valamelyike alatt kell sinyleni, — az csak folyamodjék orvoslatért t. városi tiszthatóságunkhoz, ez majd nem mulasztandja el átírni az illető megyei tisztséghez.

Deák beszédének olvasása után.

Május 15-én.

Ki nem érezte volna már éltében egyszer vagy másszor az élő szó igézetét, azon varázshatalmat, mely a hangok emelkedésével mintegy a mi keblünket is emeli, azon önkénytelen delejt, mely a szólónak tagmozdulatait is ugyszólván utána téteti velünk?

Ekkép nem is csodálhatjuk a hatást, mit Deák nagyszerű előadása az összes hallgatóságra tett, hiszen a meggyőződésnek oly hangja van, mely lelkesedtségében magával ragad.

Mindezen élvezetet elveszítők mi, kik e beszédet csak olvasók: de tán mégis jobb ezen kéjt nélkülözünk, mint büvsodra által ragadtatnunk az egyre szűkülő karikák közé.

E sorok írója nagyon érzi és tudja parányiságát egy oly óriás meteor ellenében, mint Deák, — és soha nem merészlett volna róla eltérő véleményt nyilvánítani: de most a hazának élete, sőt több, becsülete forog a szőnyegen, s ilyenkor minden érte dobogó szívnek szabadsága és kötelessége érzéseit feltárni, a mint kötelessége is ügyeért vérét ontani, habár csak egy proletár keblében verne is az.

Fájt pedig az én elszorult mellem Deák beszédének olvasására, kit megszoktunk már élő törvénykönyvnek tekinteni: láttam, mint keresi ő a lehetőséget, az imádott hazának használhatni, s kész annak méltóságán tévsophismákkal csorbát ejteni, és a nagy igyekezet mellett nem ragadja meg a mentő fonalat ott, hol egyedül lehet és szabad azt létünkhöz forrasztani.

Igen, panaszoljuk el 12 évi szenvedéseinket, intézzük gyermeki bizalommal föliratunkat a haza atyjához dacos modor helyett, de csak is ehez, V. Ferdinándhoz.

De facto nem az parancsnokolja ugyan a 400ezer szuronyt, — de facto nem ő ítélté vérpadra és szám-

üzetésre hazánk első fiait, — de facto nem ő rablá meg koronájának jószágait, — de facto nem ő dönté halomra törvényeinket s kalodáztatá nyelvünket, — de facto most sem ő rángattatja ki éhenhaló gyermekeink feje alól a vánkost, tudjuk a fejedelem palástja alatt a német önkény viszketeges államférfrai:

hanem, ha egy formahiba miatt a törvény nem birhat kötelező erővel, ugyan hogy birsz te élő törvénykönyv egy csak törvénytelenül létezhető, de valójában nem is létező okmányoknak egész nemzetünket kötelező erőt követelni?

Hova fog az első ferde lépés vezetni a tátongó örvény mélyébe?

Hitszegő királyokban kivált az utósó századokban nem volt hiány, de javulását mindegyik jogaink beisméréseivel kezdé, és akkor sem kívánt ujjongást a megzaklatott néptől: nekünk csak V. Ferdinándhoz lehet beszélnünk mint nemzet királyához, csak tőle lehet az általa szentesített törvények életbeléptetését követelni, s ha a koronát leteszi, nemcsak egyedül a nemzet egyezésével teheti csupán, de utódját az ő jelenlétében mutassa be az országnak, mint ő mutattatott be atyja által, ki elébb esküdjék is meg mindazon törvényekre, mikre előde: addig trónürülést nem ismerhet el a nemzet.

Ne mond pedig te nagy férfiu, hogy a trónörökös hívására jöttetek, tehát csak vele feleselhetek, — ne mond, hogy a nép gyülesezni küldött, nem dacolni, — ne mond, hogy a nemzetiségi és valláskérdések felszabadítása hátráltathatik: jöttetek a korlátnoki ellenjegyzésre, mely hivatalnak nyomai vannak multunkban, ugy-e ellenjegyzetlen levélre még sem jöttetek volna? — a nép pedig nem azért küldött, hogy szép oratiókat tartsatok, hanem hogy a haza létét megóvjátok, ősi törvényeinek becsületét fönntartsátok, mert készebb meghalni, mint ezeknek nyaka tekertessék: — mi haszna is volna az osztályok felszabadításának — kegyelmi morzsán rágódó szolgálkák?

Nagy vagy te honfi, midön azt mondod, hogy elenségedet nem gyüölöd annyira, mint szereted a hazát, — de gondold meg azon teng-életet, melynek te kervényeibe tévedez a nemzet, midön törvényeit és alkotmányát reclamálja a tényleges uralom helyett, de azért mellözi a tán azokéhoz hasonló módon leszoritott törvényes és alkotmányos királyt a tényleges uralkodó miatt!

Gondold át még egyszer a tizenkettedik órában, nem-e üdvösebb trónunk betöltését a habár hosszas, de ősi törvényes formalitások lelkiismeretes követésével eszközölni, mint jövőnkre nézve tág kaput nyitni az usurpációknak és családi erőszakoknak az által, ha egy trónlemondást per privatim utánpótoltatni saját magunk utasítjuk?

Az általad fölhozott trónörökösök levelezései az országgyűléssel semmi analog érvel nem birnak, először, mert oly koronázandókkal volt dolguk, kik nem vonakodtak az ország törvényeire megesküdni, habár mégis a hitlevél kérdését kivéve hozzájuk nem föliratot

intéztek, hanem leveleket, — másodsor, mert csak II. Mátyás volt a mostanihoz hasonló helyzetben elődjét illetőleg, de vele is csak formaságok forogtak fenn, meglevén választva a nemzettől, mennyiben Rudolf lemondását javára ő kezdeményezte, — nem pedig kegyelem-morzzával kínálta a helyett, mihez joga nem volt.

Oh a történet nem ismétli magát, s ha mi saját magunk csábulunk le a kényelemmel kecsegtető Charibdis felé, melynek gyűrűje ringat, még evezéssel sem kell fáradnunk, — úgy ám lássuk a következtetését, vagy sirassák utódaink, mert a töltésből hajónknak egy ize sem menekszik meg, — míg ha ott a Scyllán el talál is roppanni, kiszabadulhat egypár, kik a hajó részeit összeállíthatják újra, és benépesíthetik, éppen mint 12 év előtt.

De mentsen meg Istenünk attól, hogy inkább kapkodjunk kegyelmi tengélethez, mint becsületes halálhoz.

Nem szabad minket visszariasztani azon általa érintett anomáliának sem, hogy egy fejedelmünknek kell lenni az örökös tartományokkal: nem pedig azért, mivel nem a nemzet oka e visszás momentán helyzetnek, érte tehát őt bűnhödtetni nem is lehet, — de azért sem, mert fölratunkban kimondandó, hogy a trónváltást elismerendjük, csak eszközöltessék az törvényeink utasítása szerint.

Mit végre a megyék tényleges elösmeréséről mondasz, méltán meglep: hisz a megyék óvásaik mellett türtek, hogy alkalmuk legyen töletek nyerni vezéreszmét, türtek, hogy ne alárendelt hatóságok nyilatkozatai látszassanak a világ elé lépni, hanem az összes nemzeté: szabad-e ezen óvás melletti törvénytelen kényszerűségre törvényesítő folytatást építeni?

A mindenható szent segedelme velünk!

—y.

T Á R C A.

A két fivér.

Eredeti beszély.

Irtta Csepel Árpád.

(Folytatás.)

A makacs ellentállás megrengeté az ellen alapos és kecses reményeit; még egy cselhez folyamodott, hogy az által azoknak éber figyelmét felosztva, könnyebben okozhasson bomlást a rendithetetlenül álló hadoszlopokban. Egy bösz, fölkelő oláh határőrsapat, nagy körülöt tévén; s a vizen át gázolva, színlett hátrálást mutat, s a hegy alján elnyuló sűrű erdő fedezete alatt a kis tábor háta mögé került, s azoknak csekély őrségre hagyott társzokerci és podgyászainak rohant, azt jól kizsákmányolandó.

Az örök és szekerészek szétverése után sikerült nekik több foglyokat is kézre keríteni, kik között több markotányosnő és törzstisztek nejei voltak; nem kis értékű zsákmányaisaikkal, a foglyokat is magukkal hurcolván, egyenesen a szük hegyiutnak mint legközelebb eső menedék felé — tartva.

Ezalatt már a kis tábor, megtörte a nagyobb számú ellenség utolsó kétségbeesését is, rendetlen tömegben szaladt a még előttük nyitvaálló szük hegyiutnak . . . A győző sereg pusztítva nyomult utánna, s mint bosszuálló cherubok villogtaták sápadt arcaikon, vértől párolgó görbe szabályjukat a dicső sereg bátor gyermekei. — A futók tömegében lomha népcsoport tolt rabolt zsákmányával. Egy fekete erdélyi ménen — kiválólag feltűnő szép oláh ifju, — ki választékossabb öltözetéről ítélve — patriciusi tekintéllyel birt fölöttök, — bor és szerelem - mámorosan szorított ölébe egy vele küzdő, — s nemes haragjában is igéző szép halvány szőke hölgyet. Jó lovában bizva, bátran röpült vele, de ha a szük hegyiutn megtolult futó tömeg miatt át nem hatolhatott volna is, irigylendő szándékában megakadályozni igyekvék őt ugyan azon ezredes, ki már most harmadik lován üldözi őt személyesen. Szemei örülként forognak, ajka tajtékot turdühében, s a nemesvérű ló mint röpülő sárkány vivé őt annyi bizonyos halál között, mintha ő is érné, hogy azon áldozat megérdemli nagyon is a díjt, mit féltékeny ura most általa nyer vagy örökre veszít . . . Már már eléri hatalmas

vetélytársát, ki vad dühvel szoritá keblére a szabadulásán kétségbeesett nőt, s éppen most egy hatalmas fokossal, jól kiszámított halálos ütést mérvén üldözője fejére, mire az ezredes eszméletét veszítve fordult le nyergéből, míg az drága kincsével nehezen hatolhatván előre, igyekezett a veszélyes élő torlasz közül menekülni . . .

Már mentve hitte magát a kalandor, midőn az ezredes kétségbeejtő kiabálásaival lovagi tette hívá föl bajtársait. Éppen e percben rohant mint szabadító angyal azon szép barna őrmester, vagy most már főhadnagy a véres tett helyére. Mint villámsapás subogott kardja bal és jobb oldalra, kéveként döntögetvén előle az utbaállókat. Vérben forgó szemét véstteljesen szegze az aljas rabló vezérre, míg széles szabályját annak fejére irányozva, bal karját metszé át. A nő e véletlen gyors segélyt fölhasználni akarván, — egy remek művü pisztolyt igyekezett kebléből kivonni, — mit utolsó véletlen esetre hagyott eddig érintetlenül — halálos ellenétől ezáltal hamarabb menekülni akarván. Kalandorunk látván a kettős veszélyt, míg vérző bal karjával a nő fegyverzett karjait fogá át, jobbával karabélyát süté el az éppen mellé ugratott lovagra. A főhadnagyot a véstteljes ón a válperec táján találta, de érezvén hogy a nyert seb nem veszélyes, — bösz dühvel intéz vad ellene fejére még egy és utolsó csapást, mire az özveroskodván, ágaskodó lovát, utó vonaglásaik közt az utférlől az iszonyító mélységbe rántotta . . . A főhadnagnak alig maradt annyi ideje, hogy derékon ragadva az igéző szép hölgyet a veszélyes alárohanástól megmentse . . .

Sok küzdésükbe került míg ismét öveik körébe hatolhattak, ellenben kevés idő alatt az ellen tökéletesen szét volt verve; futott kinek a szerencse még kedvezett. Nem akarom a tisztelt olvasóknak az ütközet ntáni jelenet egyes részleteit ecsetelni, úgy is sokkal iszonyubb az, mint bár mily véres szavakkal festjük . . . Vigadtak a győzők s áldomás-poharat ittak egymásra, s még az elesett bajtársakra is, zengett ujra a tábori zene, felejtve lett a mult és jövő, egyedül csak a jelen boldogsága táplálá rettenthetlen keblüket . . .

Izletesen ékített tarkaszinezetű sátor árnya alatt, két pihenő sebesült lovag nyugszik, egy ezredes és főhadnagy . . . Mindenik oly érdekes halvány, s mégis mosolygó gyöngéd arcu. Közöttük mint őrző angyal végzi édesérzetű ápolását egy igéző szép szőkefürtű nő . . .

— Köszönöm Endre! — szoritá meg forrón az ezredes a mellette ülő főhadnagy eldurvult kezét, — köszönöm hogy

megszabadítál a haláltól; ezzel már lerovád gazdagon egykori könnyelmű vétkecs tetteidet; de engedd, hogy most már én maradhassak adósod, midőn nőmet, imádott kedves Irene-met, egy durva kéjenc kezéből ragadád ki, borzadok ha visszagondolok mi várt volna reád egyetlen Irenem, ha Endre példátlan szép önfeláldozása meg nem ment a szentségtörő kalandor kezei közül? . . . Óh ezt megérve tiszteres kinnal kellett volna meghalnom. — De most hadistenünk volt mellettünk, s hála szent nevének, hogy éppen téged kedves öcsém — kinek szivemből már rég megbocsáték, — rendelt e háromszoros nemes tett kivételére! . . .

Endre mielőtt szólhatott volna, egy mély keserüemlékü sobajt fojtott el keblében, s a mult emléketől bánatosan vilányozott szemeit fájó mosollyal Irénén és bátyján legeltetvén, folytató:

Őn szeretted kedves Tihamérom s Irénem! mennyit kellett szenvednem azon átkozott végzetű est emlékeiért, mily lealjasult pályát kelle választanom, hogy az emberek tekintete elől zárva legyek; Mennyit terveztem, hogy vétkecs irányotokban megbánva, lovagi tettel hozzam helyre, míg a gondviselés éppen ily szükségesség helyen látta azt jónak megengedni . . . Engedjétek meg tehát mostan, hogy mint megtért bűnös rokonotok kebletekre borulva önthessem ki a leg-hőbb rokonszeretet mámoros érzéseit, s örömkönyeit. Legyen üdvöz érette jó szellemem, hogy szivemről végképpen leszakadt a kő, melyt az végveszéllyel fenyegette. Azért kerestem én a sötét halált is a csaták ádáz sorai közt, — mert különben nem tudtam volna e büntudattal nyugodtan meghalni. Most még edzettebben nézhetek már fekete sorsom elé, melyet tudom jól, hogy mielőbb föltalállok. Az öntudat, hogy vétkecs leróttam, erős paizsként fűdi dobogó keblemet, holnap ismét egy véres csatanap jö fel, s ki tudja édes jó testvér, ölelni fogjuk-e azután is egy egymást mint most? . . . Ha szavaidat tettel is kész vagy igazolni, légy hát jó testvér és szerető férj! menj haza! . . . légy hű ápolója szived felének, ki egy vékony rokoni láncsal már én hozzám is van fűzve, — örködj hiven fölötte, kinek élete tudod előttem is mily drága volt, hogy többé annak elvesztéseért ne legyen alkalmad oly rémitő szorongatást kiállani. Azon szent érzet, mely a tetre idehozott, honn is föltalánd, itt maradok én, vívok s küzdök mint sértett oroszán helyetted is! ha elesem, mint szerető hveim e földön még, áldozatok egy pár könyecseppel boros emlékemnek, hogy még túl a siron is élvezhessem boldogító batalmatokat, miket a balsors én tölem már örökre megtagadt! Isten véletek! . . .

Némán borultak egymásra az elérzékenyült rokonok, s hosszan tartó fájdalmak bucsuzások közt váltak el, talán örökre . . .

A következő nap reggelén, Balkányi Endrét nemes önfeláldozásáért és hősi tetteiért, a fővezér századosi rangra emelte; míg az ünnepélyesen föllállított tábor szemeláttára, saját kezével függeszté föl keblére a harmadrendű érdemrend jelvényét . . .

Tihamér és neje, öcsese forró kérésére, lemondott a vészteljes hadipályáról, honába tért, de azért ott sem hagyta el a tevékenység mezejét, bár ha csak szellemi erővel milvelte azt.

(Folytatás következik.)

Heti szemle.

Pest, május 10-én 1861. Egy gyászos kötelességet rovak le, midőn jelen soraimat írom. . . . Temetésről jövök, a magyar nemzet által tartott temetésről. A nemzet által tartott temetésről, ismétlem újra, mert a hol egy gyászravatal előtt százezer lélek rója le egyik társának végtiszteletét, azt csak nemzet teheti, egy szent elvekért küzdő nemzet mint a magyar! egy oly kor nagy emberének, a haza hű

fiának mint gf. Teleky László, kinek elveit e nemzet magáénak hiszi és vallja . . .

Még kevés idővel ezelőtt a lelkes ifjuság s általa Pest, egy fáklós estizenével akará neki hódolatát bemutatni, mit a nagy hazafi, a lehető balfélreértések s ezt követő durva erőszakoskodás kikerülése végett szerényen kért elnapoltatni, talán végzetét előre érezte!

Még napokkal ezelőtt büszke gyönyörrel szemléltük, vagy dobogó kebellet hallhatánk remek szónoklatait a honatyák sorai között, . . . s most már üres a hely, mely felé mindig mosolygó és testvérbizalmas üdvözlések röppitettek; vagy helyét elhagyva, képviselő társaival forró kézszeritásokat váltott . . .

Még sokáig fogunk a mély gyásztjelelő hely felé pillantani, s a képviselő atyák is nem egy hamar fogják azt megszokni, hogy azon hely már többé soha nem lesz betöltve . . .

Az ő multja kebleinkben, jelenje a művelt világ, jövője végzetes halálában van megírva. Halála megdöbbenőleg rázá meg egész valónkat, s mint a mult végzetes év elején a nagy Széchényi rejtélyes kimulta, ugy Teleky hasonló halála, villanyütésként sújtja ez árva, kiszervezett hazát! Az önokozta halálról igen sok versio terjeng, s orgyilkolás is említettük; de mind a törvényszéki orvosi vélemény, mind a dicsőült grófnak halála előtti napokban különös viselete, összefüggés nélküli szavai másra vezetnek . . . Forró hazaszeretetét s rettenhetlen bátorságát ismerve, nem csodálkozhatunk, hogy ha igen sokan az első percekben a fájdalom tompa hangján feljajdulva kiáltották: „ugy halt meg ő is mint Széchényi!“ . . .

A gyanúsítások alaposságát a legközelebbi törvényszéki vizsgálat fogja földeríthetni; a mily rendkívüli volt halála, oly nagyszerű a temetés . . . hol a ravatal felett százezrek szemeiben igazi gyászkönyült.

Mint egykor a nagy Caesar legyilkolt hullája feküdt a Capitoliumban, ugy a mi kedves felejthetetlen Telekyknak s a haza imádása között megtört hüvelye ott nyugodt a gyász ravatalon a magyar nemzet Capitoliumában, a Muzeum ke-rek csarnokában, hol azelőtt kevés napokkal a boldog emlékü Palóczy hamvai nyugodtak . . . Nemes két bajnok, a haza boldogságát szívők véren is megváltó marttyrok; emez agg korral ifju lélekekkel, míg az, ifjabb korral, de egy agg élet tapasztalati kincsével megrakodtam, omlottak öszve . . . Al-dás emlékükre!

A temetés ma pontban-délután 4 órakor vette kezdetét. Már előtte való napokban sűrű embertömegek vevék körül a gróf Teleky család házat, s később a Muzeum előtt, míg a város és lakói mély gyászszint öltöztek. A belvárosban alig volt ház, melyen gyászlobogó nem lengett, még mielőtt a városház tornyán lett volna kitűzve . . . a váci, uri és hatvani utca, országút, sötétarcu gyászoló és kétségbeesett arcokkal volt megtelve, az esti lapokat az utcákon szerte olvasták az emberek, s mély sohaj rezgeté a levegőt . . . A rém-hirt eleinte senki nem akarta hinnni, s csak a város és megye erélyes föllépése tarthatá vissza a rohanó és meggyőződést venni ohajtó közönséget.

A gőzhajók és vasutak örök mozdonykint hordák az ezerekre menő idegeneket, s a mai nap a lánchid egy emberfolyamhoz hasonlított a temetésre özönlő lelkes budaik sokaságától! A gyászos szertartást nt. Török Pál ur végezte, míg fölötte Ghyecz elnök s több képviselők tartottak szebbnél szebb beszédeket . . . A menet a muzeumból egyenesen a kerepei utnak tartott, s míg eleje a vám-sorompónál, vége a muzeumnál volt . . . A rendet a lelkes egyetemi ifjuság és városi, megyei hajduk, rendőrök, nem kis dicséretökre, igen igazságos módon, a legszebb rendben tarták fönn . . . A testőri szolgálatot a jogászok végzik . . . A közönség szinte igen meglévén hatva, általános csendet tartott s a rend helyreállítását nagy mértékben könnyíté . . . Tanulhattak az illetők, hogy a magyar józan, rendszerető nép, többre lehet

vele menni, mint a durva erőszakkal . . . Talán valami kis demonstrációra is számoltak, mert a rokkantak laktanyájában én teljes hadilábon láttam készen lenni a szurony hatalmas kezelőit! (?) No, nem mondom azért, hogy egy pár levertséget mutató katonatisztet is nem láttunk volna a közönség között . . . vajjon micsoda nemzetbeliek lehettek? . . .

A menetet az ősz Bethlen ur nyitá meg, ki lóháton, kezében buzogánnyal s gyászjelekkel övezve, ősiképeinkre emlékeztetett, utánaa jöttek a rend-fenntartó jogászok, sorba sorakozva kivont kardokkal, két oldalt a városi rendőrök az utat menetközben szélesbitvén az előre nyomuló tömeg között, ezután jöttek az egyetemi tanulósg különböző osztályai saját fekete zászlójuk után többnyire kardosan léptetve, azután a tanári testület, a clerus, a jurátusok, honvédek, a felsőház tiszteletregerjesztő tagjai, a városi tanács, a nemzeti kör, a család hű cselédjei, az abonyi kerület követválasztói, ezek után a gyászos szekér. A 6 ló által vont koporsó fölírata is fekete színben volt, tetején a kiszzenvedett gróf kardja, kalpagja és egypár babérkoszorúval ékítve. A szekér után közvetlen a mély gyászba öltözött család s azután az alsóházi tagok, s végre a nép, mit az utca két oldalán az ablakokban és házak tetején sűrűn levő szemlélők érdekesítének . . . Fél hét óraker a menet a sorompóhoz ért, hol báró Eötvös Józsefet egy rövid, de velős beszéddel bucsuzott el a nagy halottól; kívül a városon a koporsó egy előre elkészített s fekete posztóval bevont födeles kocsiba tétetett, itt ismét szónoklat volt hallható; a család és számos képviselők, a megboldogult hivei által kísértetvén Szirákra, ott a családi sírboltba temetendők.

Hétfőn kezdődnek tehát a komolyabb országgyűlési tanácskozások, miket eddig annyi balszerencse sajtolt, s melyek most sok változásokat szülhetnek az elvben; boldogult Palóczyként én is bezárom soraimat e szóval „Egyetértés!“

O . . . th P . l.

— Utólagosan pótoljuk Temes megyének f. hó 7-én eszközölt választásait: másod alispán: B. Duka Miklós, helyébe csákovári főbíró: Petrovics Sofron, ennek helyébe rékási szolgabíró: Tormássy Kálmán urak. — A rendszerezett 14 alorvosi állomások következőleg töltettek be: központ: Dr. Brassoványi Péter, Mehála: Dr. Stern, Ujarad: Dr. Tesényi, Varjas: Dr. Vittlin Győző, Brukenau: Dr. Lendl Ignác, Lippa: Wildmann Samu, Bresztovác: Dr. Ofner, Rékas: Dr. Esser Henrik, Csákovár: Engel Mór, Detta: Paurmann Nándor, Rittberg: Dr. Hartmann Lipót, Vukova: Dr. Csáp József, Versetz: Dr. Kuktay Sándor, N.-Zsám: Dr. Kastellitz Bódog. Tiszteletbeli orvos lön Dr. Pollák Ede.

Ezen megyegyűlésen bábák is választatván, éppen egy ismerős nevet hangoztatott a közönség, persze keresztnevé nélkül, midőn pár népember a terembe érkezett, kik azután nem is kérdve tovább, egy azon vezetéknevével bíró kedvelt urat, serio ragadtak meg fölemelni, mint választott — — bábát.

— Hiteles tudósítás állítja, hogy Aradon az adó-erőszakolások polgári biztosa valami Hirschbach nevű egyéniség, még pedig temesmegyei, — jó lesz Csendesit et consortes mellé jegyezni akkor, midőn másfelől a magyar finanszterek rendre adják be lemondásukat, mintsem kezet nyujtsanak az eljáráshoz, mit több megye hazaárulásnak bélyegezze már. —

— Bégánknak majd évenként megújuló pusztításai kész-teték a csatorna-építészeti hivatalt zsilipek alkalmazására, melyek elseje jelenleg készül el a szomszéd Szabadfalva alatt, hogy a Bukony-ér vizét leeressze, mihelyt a bégai vizállás engedi, s így az említett falu legelőjét szárazon tartsa, honét a posványt eddig csak a nap szárogatá ki a magas part-töltés miatt. A zsilip oly csapdával van ellátva, mely a begaviz nyomása által csukatik be, ha ez megnő, míg ha leapad,

kinyílik a bukony-éri viz előtt. Az említett hivatal főnöke Haky Dániel, segéde Mokry Endre hazánkiai.

— 14-én a közel Remetén Báró Ambrózy Lajos ur 5 excljánál mint esperességi fölügyelőnél tartatott a bánsági evang. egyházmegye gyűlése, hol többek közt végzésbe ment, az idvezült gróf Teleky Lászlóért ez egyházmegye minden templomában 20-án az az Pünkösöd másodnapján gyásztiszteletet tartani. Ennek következtében a helybeli egyesült evang. egyház jelentő gyász leveleit már ki is osztá.

Néhai

GRÓF TELEKY LÁSZLÓ

gyászünnepe,

tartatik az egyesült evangélikusok templomában Temesvárott, 1861-diki május 20-án délelőtti 10 óraker.

A tisztelet rendje következő: 1. Egyházi éneklés a nép által. 2. Oltári szolgálat. 3. Gyásznének, a városi énekkar által. 4. Hymnus, az evang. iskolás gyermekek által. 5. Gyászbeszéd a szószéken. 6. Szózat, az iskolás gyermekek által. 7. Egyházi ének, mely alatt a gyülekezet eloszlik.

Itt élő példából láthatjuk, hogy evang. tanodáinkban a növendékekbe már legzsengébb korokban oltatik be hazafiui énekek által a honszeretet: ezért is akarta őket gróf Thun más kaptára szabni, — de maga esett a másnak ásott verembe.

— Tanodáról levén éppen szó, nem mulaszthatjuk el, megemlíteni, hogy az itteni héber minta-főiskola, mely köztudomásulag a hajdani türelmi adók összegyűlt tőkeiből alapított 1 millió ftal, jelenleg a magyar főhatóságok alá tartozik. Volt germanisáló szerkezetét tanítóit a leggyakorlatiasban vetköztetik ki az által, hogy egyremást tanulnak és tanítanak magyarul. Így, így, indigena urak! Ezért mondók mi egyszer, hogy a magyar nem halhat ki, mert a jövevények csak szaporítják számát, míg ki belőle kiszármazik is, mindig hű fia marad e hazának, javára, dicsőségére munkál. A tanárok nevei: Kohn (igazg.), Freund, Epstein, Deutsch.

— Ezzel összeköttetésben megemlítjük, mennyire nem kérdik nálunk valakinek vallását: a lövészegylet ideit alakuló gyűlésében egyhangulag Deutsch Károly izraelita polgártársunkat választá titkáru.

— Halljuk, hogy a megboldogult Palóczy László nemzetgyűlési korelnök gyásztiszteletére a képviselők magukat egyenként 30 ftal adóztatták meg, összesen 10,000 ft. körül. Azon körülmény, hogy a tiszai pálya a tetemet ingyen vónattal szállítá, tetemes összeg megmaradását eredményezé, mely emlék-mellszoborra lenne szánva.

— Hát a józsefvárosi epreskert mit vétett? Ez a megyéé volt, mint a többi vidékiek; — a volt helytartóság elakarta cserélni a várossal 12 hold szántóföldért a szinte-volt gazdasági társulat javára. Mielőtt a százgalléru bureauk lépésőin föl és lejárt s eszközlésbe vétetett volna, eltűnt mind az eszközöl, mind az elfogadó az élők sorából: így tehát nem lehet e telek másé, mint a megyéé. Van a megyének tisztiselyemtenyészője 500 ft. fizetéssel, — ellenben nincs az érintett kertnek palánkja, pedig volt; — — a csősze azt vallja, hogy neki sem gazdája, sem kérdője, — csak úgy él bele a világba a nyilatokban természetett zöldségből.

— Megezik az ember fián, hogy szeme még a hirdetések tömkelegére is téved. A „Pestofner Zeitung“ f. hó 14-ki számában cs. k. kereskedelmi pesti törvényszék april 6-káról azt hirdeti, hogy Gruber Antal cukrász minden Magyar-

Horvát-, Tót-, Erdélyországban, a szerb Vajdaság és temesi Bánságban levő birtokaira csőd nyitattik. Értjük? Igen, még pedig commentár nélkül.

= A Fremdenblattban pedig valami „Civilisations- & Welt-Agenzie,” ígért hirtelen gazdagodást. Jól van, gondolk, már ennek csak elevenére tapintunk s rászántuk a kétszeres postabélyeget. Mi lön belőle? két élelmes hölgyecske ajánlja varró-gép-raktárát, s ki vesz, még tanított varrónőt is melléje. Prosit! — Ezelőtt éppen egy századdal csakugyan ily factorokkal civilisáltak bennünket Bécsben: nem-e repetitiónak nézünk elébe, hogy mit a 30éves háboru erőszakaival el nem lehetett érni, a csendben szervezett — — zárdarend alattomos cselei által kísértessék meg.

= Néhai Turcsányi János győri ev. igazgató-tanár messze vidéken híres könyvtárát édesanyja sorshuzás útján kényszerül értékesíteni. Jegyek 1 ftjával kaphatók e lapok szerkeztőjénél is, mint a boldogult egykori tanítványánál.

= A Jósefvárosban Klier József ur, kinek díjtalan önfeláldozásainak már annyit köszönhet nemcsak e rész, de az egész város, — bírónak választatott közszavazat útján, — nem per Ausschuss. — Valahányszor ez utósó szót hallom, mindig elmosolyodom, mert ez németül annyit tesz, mint a magyar huszárnál a „kimustrált“.

= Színészeink eltávoztak — kénytelenségből. Áldozó csőtörtőkön adtak utoljára két előadást, a szinkörben és színházban. Az előbbire vonatkozólag sajnálatosan tapasztalók, mily ragadóan terjedt el már köztünk a Gemüthlichkeit, hogy az átellenes páholsorok vendégei sans genèe átdiskurálnak egymáshoz. Yankee-ismus ez, — — ? — A színházra nézve több oldalról fölhivattunk héber polgártársainkat azon rossz hatásra figyelmeztetni, melyet fukarkodásuk támasztott e némileg nemzetiségi ügy elhanyaglásával, midőn alkalmuk lett volna tettelesen bizonyítani érettségüket és rokonszenveiket.

Azt, mit többen pöngettek, hogy szegény elsanyarodott falunkat kölcsönök által mentsek meg az executiótól — nem követeljük, de tudván, hogy Aradon a színházat héber vallásu honfittársaink pártolása nagy részben tartja, itteni hidegségükön csak megbotránkozhattunk.

Kényszerü visszautasítás.

E lapok 16. számában Uj-Besenyőről egy kis jegyzék foglaltatott, mit többoldali igazolás következtében a 17. számban vissza is vontunk. Dacára ennek tetszett valakinek a bessenyői tanítók tagadását, mely elég goromba, a „Magyarország“ hasábjába küldeni, hova mi is küldök az igazolást, de mivel ott föl nem vétetett, nehogy a tacet - consentit reáink süttessék, kényszerülünk nyilvánosan ismételni, mit az érintett okmányt nekünk előmutató tisztelt lelkesz urnak magánaton már mondánk, hogy **miig a Concordatum hazánkban érvényben áll, az az a tanítók állása a papoknak mondhatni csak szeszélyétől függ, addig az általuk a tanítóktól kivett bizonyítványok józan ember előtt egy fityinget sem érhetnek.**

Magán-nyilatkozatunk második részét cgyelőre kiméletből elhallgatjuk.

A Delejtü szerkeztősége.

Szerkesztői távirta.

- T. P.—s J. urnak Pest. Nagyon szivesen, sőt folytatást kérünk, de egy kis föltétel mellett, melyet önnel e lapok tulajdonosa közlend. Lakása országút, 4. szám.
T. munkatársainkat kérjük elnézésre, ha a veres ónt használjuk, vagy lassan haladnak a közlemények: helyünk szűk, s ez izgalmas időkben a napi kérdéseket nem mellőzhetjük.
A „Csatár“, „Bohóc“ „Fekete leves“, „Komarac“ lapokat 5 hete nem látuk, bár a miénket rendszeren küldjük.

Kiadó-tulajdonos **Pesty Frigyes.**
Szerkeztü **Ötévnyí.**

HIRDETÉSEK

34 sz.

Haszonbérlet.

(3—3)

Ezennel közhírré tétetik, miszerint a csanádi püspökségi uradalom kopáncsi pusztája, mely Csanád megyében a makói közlegelő s tanyaföldek, a tótkomlói ugarföldek, és a sámsoni puszták közt fekszik; — s melynek kiterjedése mintegy 5200 hold 1100 □ ölével számítva, — ebből mintegy 3200 hold szántóföld, 300 hold kaszáló, a többi része pedig legelő, — folyó 1861-dik évi octoberhó 1-ő napjától kezdve hat egymás után következő évre szabad kézből haszonbérbe fogadatni.

Haszonbérletni akarók az uradalom ügyészi hivatalánál Makón 51. sz. a. f. évi jnniushó 15. napjáig — kívánat szerint akár írásban, akár szóval bővebb felvilágosítást nyerhetnek, s megegyezés esetére szerződést is köthetnek.

Kelt Makón 1861-ki april 26-án.

Farkas Mihály, m. k.
uradalmi ügyész.

Echter feiner

Preßburger Zwieback,

zu haben in der Josephstadt bei **Wothaus Sinner** und in der Festung bei **Paul Rufasfay**, das Pfund zu **80 Rfr.** (38)

Ismerőseimet és mindazokat, kik bizodalommal megfisztelni netalán hajlandók lennének, ezzel értesitem, hogy az ügyvédséget, melynek önálló közvetlen gyakorlatában a volt kormányrendszer alatt behozott ügyvédi rend által, mivel ügyvédi kinevezetés iránt nem folyamodtam, akadályoztatva valék, az alkotmányos bíróságok behozatala után ismét folytatom, ajánlván a feleknek pontos és tiszta ügyvitelt.

Irodám helyben a Józsefkülvárosban a péterváradin uton 4 szám alatt Gruberféle házban van.

Kelt Temesvárott 1861. május 1-én.

Kis Gusztáv,
ügyvéd.

35. sz. 3—2

Pollák B.

orvostudor és szülész, lakik a Gyár városban, Juga házban.

Rendelvényi órák d. u. 2—4-ig, szegényeknek ingyen. (37, 3—2)